

แควงวิจัย มช. Research Notes

ศูนย์วิจัยพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี มหาวิทยาลัยขอนแก่น Liver Fluke and Cholangiocarcinoma Research Center (LFCRC)

ศูนย์วิจัยพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ได้รับความเห็นชอบจากสภามหาวิทยาลัยขอนแก่นให้ จัดตั้งขึ้น ตามคำสั่งมหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ 385/2545 ลงวันที่ 10 มิถุนายน 2545 โดยการริเริ่มและผลักดัน ของอดีตรองอธิการบดีฝ่ายวิจัย ผศ.อัศนี ปาจีนบูรารมณ ทำให้ต้องมีศูนย์วิจัยพยาธิใบไม้ตับและมะเร็ง ท่อน้ำดี

1. เป็นปัญหาเฉพาะของชาวอีสานและเป็น จุดแข็งของมหาวิทยาลัย การติดเชื้อพยาธิใบไม้ตับและ มะเร็งท่อน้ำดีเป็นปัญหาสาธารณสุขที่จำเพาะและสำคัญ ของชาวอีสานมาช้านาน โดยเฉพาะจังหวัดขอนแก่น มีอุบัติการณ์ของมะเร็งท่อน้ำดีสูงที่สุดของประเทศและของ โลก นอกจากนี้มะเร็งท่อน้ำดีที่เกิดในคนไทยยังมี สมมุติฐานของโลกที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อพยาธิใบไม้ ตับ (*Opisthorchis viverrini*) ซึ่งแตกต่างจากผู้ป่วยใน ประเทศตะวันตกและประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียง ดังนั้นข้อมูลและองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยใน ชนชาติอื่นจึงไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับผู้ป่วยมะเร็ง ท่อน้ำดีในประเทศไทยได้โดยตรง กอปรกับมหาวิทยาลัย

ขอนแก่นเป็นแหล่งของผู้ป่วยมะเร็งท่อน้ำดีและอยู่ใน แหล่งระบาดของพยาธิใบไม้ตับ ดังนั้นมหาวิทยาลัย ขอนแก่น ในฐานะที่เป็นองค์กรหลักด้านวิทยาศาสตร์ สุขภาพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเป็นสถาบัน อันเป็นที่พึ่งและความหวังของชาวอีสาน จึงควรรับผิดชอบ โดยตรงในการศึกษาวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง

2. เป็นคำถามวิจัยที่สามารถหาคำตอบได้ ข้อมูลทางระบาดวิทยา การทดลองในมนุษย์และการ ศึกษาในสัตว์ทดลองแสดงว่ามะเร็งท่อน้ำดีที่เกิดใน คนไทยอีสานมีความสัมพันธ์กับการติดเชื้อพยาธิใบไม้ ตับ ดังนั้นปัญหามะเร็งท่อน้ำดีจึงเป็นปัญหาที่สามารถ หาคำตอบ ป้องกันและควบคุมได้ หากได้รับการศึกษา วิจัยอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและจริงจัง

3. เป็นการศึกษาวิจัยที่ต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญ สหสาขา โดยลักษณะของงานวิจัยนี้จำเป็นต้องใช้ ผู้ชำนาญเฉพาะด้านหลายด้าน ต้องขยายความร่วมมือ ระหว่างหน่วยงานทั้งระดับประเทศและต่างประเทศ ซึ่งเป็นการขยายเครือข่ายการวิจัยและเสริมสร้าง ความเข้มแข็งแก่ร่งด้านการวิจัยให้กับสถาบัน

นอกจากนี้กลุ่มวิจัยยังมีบัณฑิตศึกษาที่เข้มแข็งรองรับ คณาจารย์ในกลุ่มวิจัยนี้มีนักศึกษาระดับปริญญาโท-เอกในความรับผิดชอบ ร่วมกันศึกษาปัญหาพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทำให้การวิจัยดำเนินการได้ในสถานะที่คณาจารย์ยังมีการรับผิดชอบหลายด้านและไม่สามารถปฏิบัติงานวิจัยด้วยตนเองได้อย่างเต็มที่ และคณาจารย์ในกลุ่มนี้ยังได้รับจัดสรรทุนโครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษกของ สกว.รวมถึงปัจจุบัน จำนวน 11 ทุน

ความเป็นมา

ศูนย์วิจัยพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี มหาวิทยาลัยขอนแก่น พัฒนามาจากกลุ่มวิจัยมะเร็งท่อน้ำดี คณะแพทยศาสตร์ ซึ่งเริ่มต้นในปลาย พ.ศ.2539 จากการรวมตัวของคณาจารย์ 4-5 คน ที่มีเจตจำนงที่จะร่วมกันศึกษาวิจัยปัญหาพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี โดยความร่วมมือของ รศ.นพ.วัชรพงศ์ พุทธิสวัสดิ์ (หัวหน้าภาควิชาศัลยศาสตร์) ทำให้โครงการวิจัยที่จำเป็นต้องใช้ตัวอย่างจากผู้ป่วยมะเร็งท่อน้ำดีในการศึกษาสามารถดำเนินการได้ และด้วยการสนับสนุนของ ศ.นพ.ภิเชก ลุมพิกานนท์ รองคณบดีฝ่ายวิจัย คณะแพทยศาสตร์ในขณะนั้นที่ได้จัดสรรทุนประเภทกำหนดหัวข้อให้กับกลุ่ม ทำให้กลุ่มวิจัยสามารถจัดระบบบริหารจัดการ การเก็บข้อมูล ประวัติและตัวอย่างส่งตรวจของผู้ป่วยอย่างเป็นระบบได้ ทำให้กลุ่มวิจัยสามารถขยายงานวิจัยได้อย่างไรขีดจำกัด

ในปี พ.ศ. 2542 โดยการริเริ่มของ ศ.นพ.ปิยทัศน์ ทัศนวิวัฒน์ รองคณบดีฝ่ายวิจัยในขณะนั้น ได้ให้การสนับสนุนโดยการจัดสรรทุนประเภทกลุ่มวิจัย ทำให้มีการจัดตั้งกลุ่มวิจัยมะเร็งท่อน้ำดี คณะแพทยศาสตร์ ขึ้นเพื่อพัฒนาศักยภาพนักวิจัยในกลุ่มวิจัยดำเนินการวิจัยปัญหาพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบบัณฑิตศึกษารวมตัวเป็นกลุ่มวิจัยภายใต้การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบทำให้กลุ่มสามารถสร้างโครงการวิจัยที่สัมพันธ์กันจนสามารถพัฒนาเป็นชุดโครงการวิจัยและได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยมาเป็นลำดับ

จากผลงานวิจัยและกิจกรรมของกลุ่มที่มีอย่างต่อเนื่อง ทำให้ได้รับการยอมรับจากสถาบันต่างประเทศ และพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยและบัณฑิตศึกษากับต่างประเทศหลายสถาบัน

ปัจจุบันศูนย์วิจัยพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีประกอบด้วยสมาชิกจัดตั้ง 52 คน จากคณะแพทยศาสตร์ 11 หน่วยงาน และคณะเทคนิคการแพทย์ 2 หน่วยงาน มีนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาโท-เอกร่วมในโครงการจำนวน 22 คน เป็นนักศึกษาในโครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษกของ สกว. จำนวน 11 คน มีโครงการวิจัยที่เสร็จสิ้นและกำลังดำเนินการจำนวน 44 โครงการ

วิสัยทัศน์ (Vision)

เป็นศูนย์กลางการวิจัยและพัฒนาที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการในด้านพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี ในภาคพื้นเอเชียและโอเชียเนีย

พันธกิจ (Mission)

รวบรวมผู้เชี่ยวชาญและประสานความร่วมมือเพื่อดำเนินการวิจัย สร้างองค์ความรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อลดอุบัติการณ์การติดเชื้อพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีในภาคอีสาน

คำขวัญ

“รวมพลังสร้างสรรค์ปัญญา ขจัดปัญหาพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี เพื่อสุขภาพที่ดีของคนที่อีสาน”

วัตถุประสงค์

1. พัฒนางานวิจัยเพื่อลดการติดเชื้อพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีในอีสาน
2. พัฒนางานวิจัยเพื่อลดความรุนแรงของมะเร็งท่อน้ำดีและเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยมะเร็งท่อน้ำดี
3. พัฒนาองค์กรให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการ

เป้าหมาย

1. รวบรวมนักวิจัยและพัฒนาเครือข่ายด้านบุคคล/ข้อมูล/ครุภัณฑ์ในการจัดตั้งศูนย์วิจัยเฉพาะทางพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีได้ภายใน 1 ปี และสามารถรักษาสถานภาพเพื่อประกอบกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ได้อย่างต่อเนื่องเป็นอย่างน้อย 5 ปี

2. พัฒนาโครงการวิจัยแบบสหสาขาและร่วมสถาบันเพื่อเป็นต้นแบบในการลดอัตราการติดเชื้อพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีในชุมชนอย่างน้อย 1 โครงการภายใน 5 ปี

3. พัฒนาโครงการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการติดเชื้อพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีอย่างน้อย 9 โครงการต่อปี รวม 45 โครงการใน 5 ปี

4. พัฒนานักวิจัยรุ่นใหม่และร่วมผลิตบัณฑิตทั้งระดับปริญญาโทและเอกอย่างน้อย 4 คนต่อปี รวม 20 คน ในเวลา 5 ปี

แผนกลยุทธ์

แผนกลยุทธ์เพื่อให้ศูนย์ฯ สามารถดำเนินการสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์มีดังนี้

1. จัดตั้งศูนย์วิจัยเฉพาะทางพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี
2. จัดหาแหล่งทุนสนับสนุนการวิจัยทั้งจากองค์กรภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย
3. เสริมความเข้มแข็งด้านการวิจัย
4. สร้างระบบเกื้อหนุนการพัฒนา นักวิจัยหน้าใหม่และเสริมสร้างความเข้มแข็งของบัณฑิตศึกษา

แผนการบริหารศูนย์วิจัย

แนวคิดหลักในการจัดการบริหารศูนย์วิจัยเฉพาะทางพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี

1. การบริหารและดำเนินการภายใต้หลักการ ยุติธรรม-เป็นธรรม (win-win-strategy) ภายใต้คติประจำศูนย์ “ไม่แข่งขันกันเอง ร่วมบรรเลงเพลง สีสานความสัจซื่อ ยึดถือความโปร่งใส ใส่ใจกันและกัน”

2. เป็นศูนย์ที่ใช้บริหารจัดการเชิงระบบ มีเพียงสำนักงานชั่วคราวเป็นศูนย์กลางประสานงานอยู่ที่ห้อง B2 ตึกวิทยาศาสตร์คลินิก 2 ชั้น 4 คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โทรศัพท์ 3861,3863

3. ใช้ห้องปฏิบัติการตามหน่วยงานต้นสังกัดของนักวิจัยเป็นสถานที่ปฏิบัติทดลอง

4. มีการบริหารและการสนับสนุนเพื่อให้ นักวิจัยสามารถใช้ครุภัณฑ์วิจัย ข้อมูลและตัวอย่างผู้ป่วย ร่วมกันอย่างสะดวก

5. ครุภัณฑ์วิจัยที่ได้รับการสนับสนุนภายใต้ศูนย์ฯ เป็นครุภัณฑ์ร่วมที่นักวิจัยสังกัดของมหาวิทยาลัยขอนแก่นร่วมใช้ได้

6. นักวิจัยของศูนย์ฯ มีพันธะที่ต้องรับผิดชอบในการเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์อย่างสม่ำเสมอ

7. นักวิจัยจะช่วยกันหาทุนสนับสนุนงบประมาณซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการกลาง เพื่อให้ศูนย์สามารถพึ่งตนเองได้ในอนาคต

8. ผลงานของนักวิจัยเผยแพร่ในนามหน่วยงานต้นสังกัดและในนามศูนย์วิจัยเฉพาะทางพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี มหาวิทยาลัยขอนแก่น

